

MENTALITET

Sheltien har aldrig varit någon vallhundsspecialist, och om den någonsin avlats specifikt för vallhundsegenskaper är oklart. Att temperamentet är vallhundens råder dock ingen tvekan om.

En typisk sheltie

En typisk shetland sheepdog är livlig och alert, lyhörd och observant på omgivningen. Den är angelägen om att vara ägaren till lags och därmed lättfostrad och lättdresserad. Sheltien kan vara något reserverad gentemot främmande är. ”Reserverad” betyder ungefär ”känslomässigt sval” och får aldrig förväxlas med rädsla eller nervositet. Ett tillräckligt självförtroende är viktigt så att inte den känsliga sidan av mentaliteten tar överhanden, vilket kan leda till rädda och betryckta hundar. Typiskt för rasen är också att den umgås konfliktfritt med andra hundar.

Sheltiens mentalitet och utställningar

Domarna kan i kritiken kommentera hundens mentalitet. En genomgång av kritikerna från 2008 års utställningar där nordiska domare tjänstgjort, visar att det inte görs särskilt ofta. Det är dock stora variationer, en del domare gör det alltid eller så gott som alltid, medan andra gör det sällan. Det förefaller som den senare gruppen endast gör det om någon anmärkning finns.

I de granskade 1228 kritikerna i officiella klasser, har hundens temperament kommenterats i 262 fall (lite drygt 21%). 85% av kommentarerna är positiva, 15% är negativa. Det går i allmänhet inte att avgöra om, och hur mycket, negativt omdöme om temperamentet påverkat kvalitetspriset, men i några fall har domaren tydligt angivit ”priset p.g.av temperamentet”.

Exempel på de positiva omdömena som förekommer är: ”mentalitet u.a.”, ”trevligt temperament”. De negativa uttryck som används är till exempel: ”behöver bli mer frimodig”, ”kunde vara självsäkrare”, ”alltför påverkad av miljön”.

Hundar som uppvisar oacceptabelt beteende, t.ex. flyr i panik eller biter domaren, kan tilldelas 0 pris med rapporteringskod A, så kallad mentalnolla. Sedan detta infördes för ca sex år sedan har tre shelties fått mentalnollor, vilket är en mycket låg siffra med tanke på det stora antalet utställda hundar.

Mentalbeskrivning hund (MH)

Sedan många år har Svenska Brukshundklubben en mentalbeskrivning för hundar, MH. I många raser som står utanför SBK har MH blivit populärt. Mellan 2002-07-01 och 2008-12-31 har 162 shelties genomfört MH, vilket är tillräckligt många för att jämförelse med brukshundraserna ska visas på SKK:s webbtjänst avelsdata. Huruvida de shelties som gjort MH är representativa för rasen som helhet är osäkert.

Sheltiens mentalitet enligt hälsoenkäten

I SSSK:s hälsoenkät 2008 ställdes ett antal frågor om hur ägarna uppfattar sina hundars mentalitet.

Den första frågan gällde hundens uppträdande gentemot främmande vuxna. Här svarade 61,6% att hunden var glad och positiv. 13% beskrev hunden som ointresserad, vilket är det som närmast motsvarar standardens ”reserverad”. 19,9% av hundarna beskrevs som ängliga/avvaktande och avvisande var 4,9%. En handfull hundar, sex stycken, vilket motsvarar 0,5% av de avgivna svaren, beskrevs som aggressiva.

Nästa fråga gällde hundens uppträdande gentemot främmande barn. Som man kunnat vänta sig var siffrorna något sämre: 51,5% glada/positiva, 15,8% ointresserade, 8,9% ängliga/avvaktande, 22,8% avvisande och 0,9% aggressiva.

Om man tittat på hur många hundar som uppges glada och positiva, eller ointresserade, mot både främmande vuxna och främmande barn, blir siffran drygt 62% (729 av 1171 som svarat på båda frågorna).

21 % av hundarna uppträder på olika sätt gentemot kvinnor och män, och då är det i de allra flesta fall så att hunden är mer positiv mot kvinnor.

I umgänget med främmande hundar är 61,0% glada och positiva, 13,8% ointresserade, 16% ängliga/avvaktande, 7,3% är ängliga och 1,8% är aggressiva.

Hundägarna ombads sedan beskriva hundens uppträdande i främmande miljöer, vilket kan ses som hundens allmänna förhållningssätt till livet. Att hunden fungerar väl även utanför hemmet är väldigt viktigt för hundens funktion som sällskapshund. 67,8% av hundarna beskrivs som nyfikna/trygga och 27,1% avvaktande/återhållsamma. 5% (60 individer) beskrevs som ängliga/oroliga. Sammanlagt är det alltså nästan en tredjedel som reagerar negativt i obekanta miljöer.

2,8% beskrivs som panikslagna vid skrammel/oväsen och 23,7% uppges vara skotträdda. Vi frågade även om hundarna är åskrädda (vilket 16,4% uppges vara), och kanske borde vi även ha frågat om rädsla för smällare och raketer. Tittar man på hur stor andel som uppges skotträdda och/eller åskrädda är det nästan 29%. 15,5% är berörda när de ser fladdrande föremål, 4,4% går ogärna på hala golv och 6,2% går ogärna i trappor.

Skogspromenader med okopplad hund torde vara både viktigt och roligt för många hundar och hundägare, och därför ställdes några frågor om hundens intresse för att jaga. 78,1% av hundarna jagar inte vilt, medan resterande jagar fågel och/eller hår- eller klövvilt. Några frågor om ägarnas förmåga att avbryta jakten ställdes inte.

Ägarna uppmanades till slut att ”Om något problem i hälsa eller beteende orsakat varaktigt lidande för din hund eller avsevärt påverkat din hunds aktivitet och funktion, beskriv gärna detta för oss!” Antal hundar vars funktion som sällskapshundar kan bedömas nedsatt på grund av beteendeproblem, baserat på ägarnas svar på denna fråga, var över 40 stycken. 19 hundägare uppgav att man inte kommer att välja en sheltie igen, på grund av mentaliteten.

I några fall ligger det nära till hands att tro att ägarna möjligen misstolkat hundens beteende. Få hundar är generellt aggressiva och vi kan därför dra slutsatsen att de hundar i enkäten som visat aggressivitet egentligen bottnar i rädlereaktioner. Men oavsett sådana misstag, visar enkäten att en hel del shelties har brister i sin mentalitet, i några fall allvarliga sådana. Glädjande är dock att enkäten också visar att de flesta shelties har en god mentalitet, och fungerar på det sätt som ägarna tänkt sig.